

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ТУРЧЕНКО Юлія Вікторівна

УДК 32.019.51:355.02(043)

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
У СФЕРІ ОБОРОНИ**

23.00.02 – політичні інститути та процеси

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор політичних наук, професор
Зеленько Галина Іванівна,
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Кураса НАН України, провідний науковий співробітник.

Офіційні опоненти:

доктор політичних наук, професор
Зернецька Ольга Василівна,
Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, головний науковий співробітник відділу глобалістики, геополітики та геоekonomіки;

кандидат політичних наук, доцент
Деменко Олександр Федорович,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, заступник начальника кафедри іноземних мов.

Захист відбудеться 31 березня 2014 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.41 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01606, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 330.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці імені М.О. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська 58.

Автореферат розісланий « ____ » лютого 2014 р.

В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

О.І. Салтовський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток інформаційного суспільства в сучасному світі набув такого масштабу, що спричинив потребу формування спеціальних напрямів у політиці держав та інституціоналізацію інформаційної політики. В Україні цей процес отримав втілення у Стратегії розвитку інформаційного суспільства та охоплює усі напрями зовнішньої та внутрішньої політики. Новою рисою державної інформаційної політики є те, що вона поширилась і на сфери, які традиційно були закритими для суспільства, зокрема сферу оборони і Збройні Сили України (ЗСУ) в тому числі. Більше того, з огляду на значну кількість нормативно-правових актів, що регулюють інформаційне забезпечення ЗСУ, спрямованість яких змістилася, насамперед, на делегування численних компетенцій держави об'єднанням громадян, є підстави стверджувати про формування окремого сегменту в державній інформаційній політиці – державної інформаційної політики України у сфері оборони. Проте, цей напрям діяльності держави є одним з найскладніших через специфіку сфери оборони, традиційно закритою для суспільства, що підтверджується численними суперечками в політикумі щодо доцільного ступеня відкритості сфери оборони, оптимальної чисельності армії тощо. Однак, світові тенденції засвідчують, що сфера оборони в демократичних країнах підконтрольна громадськості. Задля цього розробляється певна інформаційна політика, яка встановлює межі, форми і напрями залучення громадськості до реалізації оборонної політики і характеризується як політика інформаційної відкритості.

Розвиток України у ХХІ столітті зумовив появу теоретико-політологічних досліджень проблем функціонування інформаційної політики в умовах протидії інформаційним впливам. Відсутність комплексних праць, які б розглядали проблематику важливу з точки зору функціонування державної інформаційної політики України у сфері оборони, обумовлює актуальність дисертаційного дослідження. Цінністю роботи виступає реалізація інформаційної відкритості сфери оборони, за участю державних та недержавних суб'єктів її здійснення. Таким чином, зазначена проблематика є актуальною і з теоретичної, і з практичної точок зору і пояснює вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка у відповідності з комплексною науковою програмою Київського національного університету імені Тараса Шевченка “Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації” та науково-дослідної теми Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка у відповідності з комплексною програмою “Удосконалення системи протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад військ та органи військового управління” (№ державної реєстрації 0101U001630).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування процесу здійснення державної інформаційної політики України у сфері оборони.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних задач:

- визначити основні напрями теоретичного дискурсу інформаційної політики та розкрити понятійно-категоріальний апарат дослідження;
- розкрити функції та основні принципи державної інформаційної політики України у сфері оборони;
- проаналізувати та з'ясувати стан політико-правового забезпечення державної інформаційної політики України у сфері оборони;
- виявити чинники, що визначають сучасний зміст державної інформаційної політики України у сфері оборони;
- окреслити коло суб'єктів практичної реалізації державної інформаційної політики України у сфері оборони.

Об'єктом дослідження є державна інформаційна політика.

Предметом дослідження є реалізація державної інформаційної політики України у сфері оборони.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, що забезпечують єдність гносеологічного та політологічного аналізу державної інформаційної політики України як політичного інституту та її зв'язок із сферою оборони. *Порівняльний метод* використовувався з метою виявлення конкретних рис державної інформаційної політики під час її реалізації у сфері оборони на різних етапах, а також надав можливість з'ясувати відповідність нормативно-правового регулювання інформаційної сфери та її системність. У рамках *системного методу* інформаційна політика розглядається як механізм, що спрямований на формування системи зв'язків і взаємодії органів державної влади, органів військового управління з суспільством. *Структурно-функціональний метод* дав можливість з'ясувати специфіку взаємодії суб'єктів державної інформаційної політики при її реалізації у сфері оборони, визначити їх сутність, функціональне наповнення та призначення. Оцінка перспектив та можливих способів реалізації інформаційної політики при реформуванні ЗСУ здійснювалася за допомогою *аналітико-прогностичного методу*.

Емпіричну базу дослідження складають нормативно-правові акти, якими регулюється державна інформаційна політика у сфері оборони, дані соціологічних досліджень, що проводились Центром Разумкова, а також аналітичні матеріали Міністерства оборони України, матеріали засобів масової інформації (ЗМІ).

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна отриманих результатів обумовлена сукупністю поставлених у дисертаційному дослідженні задач і розкривається в наступних положеннях:

- *вперше* в вітчизняній політичній науці сформульовано авторське визначення **державної інформаційної політики України у сфері оборони** – як функціонування державних та недержавних інституцій з метою регулювання інформаційних відносин задля запобігання і врегулювання конфліктів та захисту національних інтересів в інформаційній сфері. Враховуючи нові виклики та загрози в інформаційній сфері та необхідність регулювання інформаційних відносин у сфері оборони, держава залучає недержавні суб'єкти у здійсненні своєї політики;

– на основі розвитку положення про те, що у формуванні державної інформаційної політики важливе місце посідають функції та принципи її здійснення, з'ясовано, що однією з нових функцій державної інформаційної політики України у сфері оборони є забезпечення інформаційної відкритості органів державної влади. Тобто держава реалізує **політику інформаційної відкритості**, змінюючи законодавство та реалізуючи позаблокову політику, а євроінтеграційна стратегія розвитку держави та інноваційний досвід Європи сприятимуть інтенсифікації інформаційної політики та інформаційної інтеграції української держави в європейський політичний та інформаційний простір;

– *поглиблено твердження, що* інформаційна політика може функціонувати ефективно за умови її детального нормативно-правового регулювання та імплементації міжнародних норм в українські реалії; у оборонній сфері унормування особливо важливе, оскільки ця сфера була традиційно закритою і невідконтрольною громадськості, тому інформаційна політика відкритості не здатна розвиватися без законодавчо визначених сфер компетенції громадськості;

– виокремлено та з'ясовано чинники, що обумовлюють характер державної інформаційної політики України в сфері оборони. А саме: **зовнішньополітичні** (середнє становище між Європою та Росією спричинило інтенсивний інформаційний вплив із боку цих зовнішньополітичних акторів, а під впливом імплементації європейських норм і стандартів спричинило вироблення інформаційної відкритості, в тому числі й в оборонній сфері та взаємозалежність реалізації державної інформаційної політики від її геополітичного становища); **внутрішньополітичні** (політичне протистояння обумовило затримку в розвитку інформаційної політики держави і загальмувало реформу оборонної сфери на засадах відкритості, стагнацію у розвитку громадянського суспільства); **військово-політичні** (участь України у військово-політичних блоках має безпосередній вплив на реалізацію державної інформаційної політики, оскільки суттєві зміни в європейському середовищі безпеки та нові загрози, в тому числі “інформаційні”, спонукали керівництво держави звернути увагу на вдосконалення системи моніторингу національної безпеки); **військово-інформаційні** (сукупність обставин інформаційного характеру, взаємозалежність військово-політичних явищ від інформації, що обумовлює зростання уваги до інформаційного фактору);

– *вперше* визначено суб'єкти, що реалізують державну інформаційну політику України у сфері оборони; доведено, що в першу чергу органи державної влади реалізують і формують інформаційну політику у сфері оборони, оскільки від пріоритетів діяльності держави залежить напрям розвитку її Збройних Сил; в Україні зазначеними суб'єктами також виступають засоби масової комунікації (ЗМК), інститути громадянського суспільства; інформаційна політика є політикою відкритості, оскільки спрямована на якісні зміни сфери оборони, обумовлені залученням громадськості до її функціонування; на основі аналізу окреслених суб'єктів державної інформаційної політики у сфері оборони проаналізована практична реалізація цієї політики, з'ясовано ефективність проведених інформаційних заходів щодо функціонування Міністерства оборони України (робота з громадськими організаціями, створення сприятливого образу військовослужбовця, формування відносин із ЗМІ, громадська експертиза); запропоновано алгоритм

реалізації державної інформаційної політики Міністерством оборони України (поліпшення взаємодії між Міністерством оборони України та іншими військовими структурами, відкритість діяльності ЗСУ, адекватне реагування на політичну ситуацію, моніторинг інформаційної сфери, підготовка професіоналів).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані в процесі практичного виконання заходів, передбачених Стратегією інформаційної безпеки України, реалізацією положень Воєнної доктрини України та державної комплексної програми реформування та розвитку ЗСУ на період до 2017 р.; при підготовці навчальних курсів з політології, політичної комунікації, інформаційної безпеки; науковцями для подальшого вивчення проблем державної інформаційної політики України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації обговорювалися на науково-теоретичних семінарах філософського факультету, кафедри політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Основні положення та висновки дослідження оприлюднені в доповідях на II Міжнародній науково-теоретической конференції “Коммуникативные стратегии информационного общества” (м. Санкт-Петербург, 21–23 жовтня 2009 р.); Всероссийской научной конференции “Политическое образование в современном мире: традиции и перспективы” (м. Санкт-Петербург, 15–17 жовтня 2009 р.); Науково-практичній конференції “Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави” (м. Київ, березень 2010 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні задачі фінансового, психологічного, правового, топогеодезичного, радіотехнічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин ЗСУ” (м. Київ, 28 квітня 2010 р.); V Всеармійському науково-практичному семінарі “Основні напрямки формування професійних якостей фахівців виховної роботи в Збройних Силах України” (м. Київ, 22 квітня 2011 р.); Науково-практичній конференції “Актуальні задачі фінансового, психологічного, правового, топогеодезичного, радіотехнічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин ЗСУ” (м. Київ, 28 квітня 2011 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції “Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє” (м. Київ, 24–25 листопада 2011 р.); VI Всеармійському науково-практичному семінарі “Основні напрямки формування професійних якостей фахівців виховної роботи в Збройних Силах України” (м. Київ, 20 квітня 2012 р.); Науково-практичній конференції “Сучасні проблеми розбудови Збройних Сил України” (м. Київ, 27 квітня 2012 р.); Науково-практичній конференції “Сучасні проблеми розбудови Збройних Сил України” (м. Київ, 26 квітня 2013 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено в 6 авторських публікаціях, серед яких 5 статей в журналах та збірниках, що входить до переліку фахових видань України, одна – у міжнародному виданні та чотирнадцять тез доповідей на наукових конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації підпорядкована меті та задачам дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (203 найменування на 21 стор.). Загальний обсяг дисертації становить 200 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **“Вступі”** обґрунтовується актуальність теми дослідження, зазначається її зв'язок з існуючими програмами науково-дослідної діяльності. Визначається об'єкт, предмет, мета, завдання та теоретико-методологічні засади дисертаційного дослідження. Формулюються наукова новизна та практичне значення отриманих результатів дослідження, вказано форми апробації та дані про структуру дисертації.

Перший розділ **“Теоретико-методологічні засади дослідження державної інформаційної політики”** присвячено аналізу джерельної бази, характеристиці понятійно-категоріального апарату дослідження, теоретичних засад інформаційної політики, функцій та принципів реалізації інформаційної політики.

Надається визначення державної інформаційної політики України у сфері оборони. В роботі державна інформаційна політика України у сфері оборони визначається як функціонування органів державної влади, інститутів громадянського суспільства та ЗМК, тобто державних та недержавних суб'єктів. Наголошується, що головна мета державної інформаційної політики у сфері оборони – запобігання і врегулювання конфліктів, захист національних інтересів в інформаційній сфері шляхом регулювання військово-інформаційних відносин.

У розділі окреслюються наукові підходи (порівняльний, структурно-функціональний) щодо дослідження питань теорії та практики інформаційної політики держави і сфери оборони. Сутність інформаційної політики, її політико-правовий статус в демократичному суспільстві проаналізовано в працях Д. Бела, Е. Гіденса, М. Кастельса, Д. Тапскотта, О. Тоффлера, які визначальним критерієм постіндустріального суспільства визначали інформацію, що впливає на функціонування держави та її зміни.

Зокрема наголошується, що в Україні питання реалізації інформаційної політики є предметом уваги і політиків, і військових, і дослідників, що підкріплюються наявністю великої кількості наукових праць, присвячених дослідженню тих або інших її аспектів. Так, вітчизняні дослідження державної інформаційної політики представлено іменами Л. Губерського, О. Зернецької, В. Остроухова, Г. Почепцова, В. Горбуліна, П. Сосніна, О. Старіша, С. Янішевського. Також у вітчизняній політичній науці значна увага приділяється окремим аспектам інформаційної політики: конституційно-правовим (І. Карась, Д. Наумов, О. Чубукова), політичним (В. Горбатенко, О. Дубас, С. Наумкіна, А. Сіленко), у реформуванні Збройних Сил (В. Абрамов, Е. Афонін, О. Бодрук, В. Смолянюк).

У розділі проаналізовано взаємозв'язок державної інформаційної політики із загальною політикою держави, на підставі чого було зроблено висновок, що її ефективність обумовлена залученням до її реалізації недержавних суб'єктів. В Україні, з її приєднанням до ініціативи **“Відкритий Уряд”**, значення недержавних суб'єктів, що реалізують державну інформаційну політику у сфері оборони, зросло. Тобто важливість інформаційного домінування є вимогою **“інформаційної ери”**,

а сфера оборони більш за інші потребує інформаційного регулювання, оскільки інформація набуває характеру інформаційної загрози в інформаційному просторі.

Зазначається, що з огляду на важливість управління військово-політичною інформацією в сучасному світі, існує необхідність виділити з державної інформаційної політики окремий напрямок – **державну інформаційну політику України у сфері оборони**. Тому й *метою* державної інформаційної політики у сфері оборони в першу чергу є регулювання військово-інформаційних відносин та діяльності задля створення сприятливих умов розвитку сфери оборони та запобігання кризам мирним шляхом. У контексті регулювання військово-інформаційних відносин у сфері оборони державними та недержавними суб'єктами інформаційної політики є: органи державної влади, інститути громадянського суспільства, засоби масової комунікації.

У розділі, спираючись на думку науковців та фахівців у оборонній галузі, обґрунтовується поняття “сфера оборони”, яке поряд із захистом від зовнішньої військової загрози включає цілий комплекс як внутрішніх, так і зовнішніх політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних складових, взаємодія яких передбачає належний рівень політико-правової інституціоналізації.

Зважаючи на зміст нової редакції Воєнної доктрини України (Доктрина), що передбачає збільшення ролі інформаційних засобів та інформаційних операцій в запобіганні конфліктів, у розділі зазначена необхідність регулювання військово-інформаційних відносин та створення воєнно-інформаційної складової воєнної політики держави. Враховуючи характер нових загроз (інформаційних), що відокремлені у Доктрині, існуючий поділ (воєнно-технічна, воєнно-промислова та воєнно-економічна складові) засвідчує неналежну увагу до інформаційного фактора з боку держави. Тому виділення у Доктрині воєнно-інформаційної складової воєнної політики було б свідченням того, що Україна враховує сучасні реалії та зростання ролі інформаційної складової на шляху побудови інформаційного суспільства.

На підставі аналізу понять “*інформаційна загроза*”, “*інформаційна безпека*”, “*інформаційний тероризм*” з'ясовано, що в Україні, де інформаційна діяльність не набула належного розвитку, головні загрози не внутрішні, а зовнішні. Їх переважно створюють іноземні держави, міжнародні терористичні та інші злочинні угруповання й організації, які користуються нерозвиненістю й слабкістю відповідних державних структур. Зазначено, що державна інформаційна політика України у сфері оборони виконує ряд функцій. Аналізуючи демократичні перетворення в українській державі та їх вплив на сферу оборони визначено, що однією з нових функцій державної інформаційної політики України у сфері оборони є *реалізація інформаційної відкритості владних структур*. У дослідженні показано, що відкритість влади є передумовою демократичного розвитку держави, суспільства та її Збройних Сил. На практиці зазначені імперативи відкритості свідчать, що влада у своїх діях і намірах функціонує відповідно до нормативної бази, яка регулює процедури інформування громадян, механізми їх залучення до формування державної політики та оцінки якості влади.

Узагальнюючи, державна інформаційна політика України у сфері оборони має функціонувати на засадах відкритості і потребує залучення як державних так і недержавних інституцій в процес регулювання інформаційних відносин.

Другий розділ “**Політико-правове забезпечення державної інформаційної політики України у сфері оборони**” присвячений дослідженню політико-правового врегулювання інформаційних відносин у сфері оборони, аналізу етапів вироблення державної інформаційної політики.

На підставі аналізу наявної нормативно-правової бази у розділі зроблено висновок, що з точки зору імплементації європейських стандартів та норм державного регулювання інформаційної сфери у вітчизняну політико-правову практику очевидно є відповідність вітчизняної нормативно-правової бази міжнародним стандартам. Тобто державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції. В дослідженні показано, що у сфері оборони державна інформаційна політика реалізується за участю інститутів партнерства, тобто державних та недержавних суб’єктів діяльності держави в інформаційному просторі, де **органи державної влади** (державна складова) визначають пріоритетні національні інтереси, зокрема у сфері інформаційної безпеки, виконують координуючі та стимулюючі функції, виступають із законодавчою ініціативою, контролюють дотримання законодавства усіма іншими учасниками; **інститути громадянського суспільства та ЗМК** (недержавна складова) реалізують демократичний контроль за діяльністю органів державної влади щодо безпечного та рівного доступу до інформаційно-комунікаційних послуг, формують громадську думку щодо пріоритетів і перспектив розвитку й функціонування інформаційного суспільства; **органи державної влади, інститути громадянського суспільства та ЗМК** сприяють встановленню й розширенню взаємовигідних відносин із міжнародними організаціями, які відіграють ключову роль у розвитку інформаційного суспільства та забезпеченні в ньому необхідного рівня інформаційної безпеки у військовій та інших сферах життєдіяльності суспільства.

Досліджуючи характер політико-правового регулювання реалізації державної інформаційної політики України у сфері оборони, у розділі з’ясовано, що воно реалізується, розвивається та конкретизується у понад 200 документах (загальні нормативно-правові акти, спеціальні нормативно-правові акти та внутрішні нормативно-правові акти органів військового управління, Міністерства оборони України, що реалізують державну інформаційну політику) і обумовлені власне процесом військового будівництва в Україні, в якому виділяють чотири етапи: перший (1991-1996 рр.) – формування основ української армії; другий (1997-2001 рр.) – подальше будівництво української армії; третій (2001-2005 рр.) – реформування та розвиток української армії; четвертий (2006 р. – теперішній час) – сучасний розвиток української армії.

У розділі виокремлена періодизація свідчить про те, що процес військового будівництва та становлення державної інформаційної політики як політичного інституту відбуваються синхронно. Значна увага, у розділі, приділяється питанням сприяння розвитку громадянського суспільства та участі громадськості в прийнятті державних рішень з боку керівництва держави (створена Координаційна рада

з питань розвитку громадянського суспільства, затверджена Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, 2012 р.).

Підкреслюється, що особливістю сучасної державної інформаційної політики є її **відкритість**, яку забезпечують ЗМК. Як суб'єкти державної інформаційної політики у сфері оборони вони реалізують заходи з інформування громадськості щодо майбутнього держави. Дослідження проблематики поширення військово-політичної інформації ЗМК, свідчать про те, що у такий спосіб держава формує інформаційну політику у сфері оборони, забезпечуючи відкритість щодо пріоритетів майбутньої військово-політичної співпраці. У роботі з'ясовано, що існує потреба у демократичному цивільному контролі, який реалізується за участю ЗМК та інститутів громадянського суспільства. Водночас зазначено, що існує значна кількість інформаційних джерел, які забезпечують інформування громадськості про хід військового будівництва (щорічник “Біла книга”).

Зокрема наголошується, що в процесі реалізації державної інформаційної політики в сфері оборони створюються нові суб'єкти інформаційного процесу – інформаційні служби органів державної влади. З'ясовано, що інформаційні служби створюються й у Міністерстві оборони, органах військового управління та інших військових формуваннях. Підкреслено, що функціонування військових засобів масової інформації та їх системи має свої особливості (закритість, спрямованість на інформаційно-психологічний вплив. тощо) Таким чином, Міністерством оборони України підготовлений та виданий Стратегічний оборонний бюлетень (законодавчо закріплений довгостроковий програмний документ із реформування та розвитку ЗСУ та інших складових Воєнної організації держави), який інформує громадськість про хід військового будівництва в Україні. Це дало підставу зробити висновок, що держава проводить ефективну роботу в напрямку розвитку інформаційної відкритості сфери оборони, під впливом чого державна інформаційна політика набуває нових рис, але водночас і появу нових загроз, запобігання яким потребує закріплення на законодавчому рівні. Також визначено, що процеси демократизації, європейський напрям зовнішньої політики, функціонування України як активного суб'єкта міжнародних відносин сприяють демократичним перетворенням у сфері оборони через здійснення цивільного контролю над збройними силами.

У розділі підкреслено, що це обумовлено тим, що Україна взяла на себе міжнародні зобов'язання щодо встановлення цивільного контролю над сферою оборони, про що зафіксовано у низці документів (“Кодекс поведінки стосовно військово-політичних аспектів безпеки” (Саміт ОБСЄ, Будапешт, 1994р.); “Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО” (1997 р.); “Концепція (основи державної політики) національної безпеки України”; Закон України “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією та правоохоронними органами держави”). У цих документах визначено правові засади організації і здійснення демократичного цивільного контролю над збройними силами України, подано визначення його як комплексу правових, організаційних, інформаційних заходів для забезпечення максимальної відкритості, прозорості структури, передбачуваності й доцільності воєнної політики, демократизації цивільно-військових відносин та розвитку збройних сил відповідно до конституційних вимог та норм міжнародного права.

У підсумку, політико-правове забезпечення державної інформаційної політики у сфері оборони реалізується багатьма суб'єктами та здійснюється на основі правової бази яка сформована відповідно до сучасних викликів та загроз ХХІ сторіччя.

У третьому розділі **“Практики реалізації державної інформаційної політики України у сфері оборони”** виокремлено чинники, що впливають на формування державної інформаційної політики України у сфері оборони і проаналізовано практичну діяльність суб'єктів її забезпечення.

В роботі зазначено, що сьогодні військово-політична дійсність істотно трансформується, в ній чітко простежується зростання ролі інформаційного чинника. Внаслідок цього змінюється уявлення про форми і методи досягнення політичних цілей військовими засобами, а на функціонування державної інформаційної політики впливає ряд чинників, які згруповані таким чином: зовнішньополітичні, внутрішньополітичні, військово-політичні та військово-інформаційні. Водночас реалізація державної інформаційної політики обумовлена геополітичним становищем, яке формує подальшу співпрацю України у військовій сфері та її представництво у світі. Оскільки Україна межує з великими країнами, які мають протилежні інтереси, її геополітичне становище не виключає інформаційну експансію з боку інших, більш інформаційно розвинутих країн. Аналіз військово-політичного чинника формування державної інформаційної політики України та її геополітичне становище свідчить, що збереження інформаційного суверенітету України, найкраще забезпечується при збереженні політики позаблоковості України. Пріоритети та стратегія розвитку також розроблені Україною з урахуванням пріоритетів і стратегічних настроїв країн європейської спільноти та Російської Федерації. Результати соціологічного дослідження “Центру Разумкова” (2002-2012 рр.) демонструють, що більшість населення України – 40,8%, підтримує європейську інтеграцію, на Росію орієнтується 34,5%. Наведені результати свідчать про те, що населення має неоднозначне ставлення щодо подальшого розвитку держави. Підкреслюється, що державна інформаційна політика України повинна враховувати нові загрози, які властиві європейським країнам, і реагувати відповідно. Серед таких загроз інформаційний тероризм та інформаційна експансія тощо.

Далі в розділі зазначено, що державна інформаційна політика як політичний процес формує свій потенціал практично в усіх сферах діяльності суспільства та реалізується багатьма суб'єктами (державними на недержавними), діяльність яких тісно переплітається між собою. Окреслені суб'єкти державної інформаційної політики України у сфері оборони, серед них: органи державної влади, інститути громадянського суспільства, засоби масової комунікації. Державними суб'єктами визначено органи державної влади, а недержавними (апелюють до держави), інститути громадянського суспільства та ЗМК. З'ясовано, що умовою ефективного функціонування державної інформаційної політики України у сфері оборони є взаємна співпраця всіх її суб'єктів (державних та недержавних).

Наголошується, що ЗМК як суб'єктом державної інформаційної політики у сфері оборони виконувались заходи з інформування громадськості щодо майбутнього напрямку розвитку нашої країни. Військово-політична інформація поширюється ЗМК, формуючи таким чином державну інформаційну політику в

сфері оборони та забезпечуючи відкритість діяльності держави щодо курсу майбутньої військово-політичної співпраці на міжнародній арені.

Прикладом діяльності громадського сектору як суб'єкта державної інформаційної політики України у сфері оборони є робота по роз'ясненню політики з питань євроатлантичної інтеграції України. Як свідчить практика країн, які набули членства в НАТО, інформаційна кампанія щодо членства була успішно проведена там, де забезпечувалася організаційна і фінансова підтримка держави, об'єднувалися зусилля законодавчої та виконавчої гілок влади, громадських організацій, а сама кампанія мала довготерміновий характер.

Аналіз емпіричних даних свідчить про зміну традиційних практик функціонування сфери оборони. Так, Управлінням забезпечення доступу до публічної інформації Секретаріату Кабінету Міністрів було проаналізовано роботу органів виконавчої влади щодо розгляду запитів на інформацію (за період із 9 травня 2011 р. до 2013 р. значна кількість запитів до органів виконавчої влади була отримана Міністерством оборони (1724)). Це є підтвердженням істотних якісних змін практики реалізації державної інформаційної політики.

Узагальнюючи, державна інформаційна політика України у сфері оборони формується спираючись на визначені чинники (зовнішньополітичний, внутрішньополітичний, військово-політичний, військово-інформаційний), а її ефективне функціонування неможливе без спільних заходів органів державної влади, інститутів громадянського суспільства та ЗМК.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вперше комплексно досліджено державну інформаційну політику у сфері оборони, обґрунтовано доцільність її практичної реалізації державними та недержавними суб'єктами, а також з'ясовано чинники, що впливають на її формування. Результати дослідження дають можливість зробити узагальнюючі висновки, що мають теоретичне і практичне значення.

Доведено, що існує два основні підходи до розуміння державної інформаційної політики. У вузькому розумінні – це головний напрям діяльності держави задля якісного інформаційного забезпечення стратегічних і оперативних завдань соціального та економічного розвитку держави. У широкому – це державна політика інформатизації, спрямована на побудову інформаційного суспільства, до якої залучають недержавні суб'єкти інформаційної політики, що реалізують державну інформаційну політику в певній сфері.

З'ясовано, що функціонування державної інформаційної політики України у сфері оборони спрямовано, в першу чергу, на забезпечення національної безпеки, а відтак важливість управління військово-політичною інформацією зумовило виділення з державної інформаційної політики окремого напрямку – державної інформаційної політики у сфері оборони. Тобто інформаційні відносини у сфері оборони відбуваються не тільки за участі органів державної влади, а й за участі інститутів громадянського суспільства. Таким чином, *“державна інформаційна політика у сфері оборони”* – це функціонування державних та недержавних

інституцій з метою регулювання інформаційних відносин задля запобігання і врегулювання конфліктів та захисту національних інтересів в інформаційній сфері.

Визначено, що державна інформаційна політика України у сфері оборони виконує ряд функцій, серед них: інформатизація сил і засобів забезпечення оборони, інформування воєнної організації держави і населення, гармонізація взаємодії між державними суб'єктами та громадськістю, регулювання та контроль військово-інформаційних відносин, протидія негативному інформаційно-психологічному впливу, реалізація політики інформаційної відкритості владних структур. З'ясовано, що в демократичній державі однією з основоположних її функцій є підтримка інформаційної відкритості владних структур і сфери оборони.

У формуванні державної інформаційної політики важливе місце посідають *принципи* її здійснення. Серед основних виокремлено такі:

- баланс інтересів особистості, суспільства й держави в інформаційній сфері;
- дотримання Конституції України, законодавства України, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права;

- відкритість у реалізації функцій органів державної влади і громадських об'єднань;

- правова рівність усіх учасників процесу інформаційної взаємодії поза залежністю від їх політичного, соціального й економічного статусу, що ґрунтується на конституційному праві громадян на вільний збір, одержання, передачу, виробництво й поширення інформації будь-яким законним способом.

З'ясовано, що в Україні зазначені принципи не повністю реалізуються через нерозвиненість механізмів взаємодії влади та суспільства, загалом, тому, незважаючи на розширення кола суб'єктів реалізації державної інформаційної політики у сфері оборони, залучення громадських об'єднань є епізодичним.

Проаналізовано та з'ясовано, що набуває все більшого значення для розвитку сучасної держави та забезпечення безпеки суспільства. Поряд із безумовністю вимог відкритості інформаційного простору України для інформаційних потоків із-за кордону втрата важелів впливу на процеси в ньому може призвести до значних негативних наслідків для майбутнього країни. Саме тому надзвичайної актуальності набувають проблеми правового регулювання інформаційної сфери, створення відповідних умов для випереджаючого розвитку вітчизняного інформаційного простору.

У сфері оборони державна інформаційна політика України реалізується за участю інститутів партнерства (державних та недержавних суб'єктів), таких як: органи державної влади (державна складова), інститути громадянського суспільства, ЗМК (недержавна складова). Крім того, їх взаємодія сприяє встановленню й розширенню взаємовигідних відносин із міжнародними організаціями, які відіграють ключову роль у розвитку інформаційного суспільства та забезпеченні в ньому необхідного рівня інформаційної безпеки у військовій та інших сферах життєдіяльності суспільства.

З'ясовано, що державна інформаційна політика України у сфері оборони існує на підставі розгалуженої нормативно-правової бази, яка була структурована нами в такому порядку: загальні, спеціальні та внутрішні (Міністерства оборони України) нормативно-правові акти. Доведено, що військове будівництво та становлення

державної інформаційної політики, як політичного інституту в Україні, відбувалося синхронно.

Крім того необхідною умовою ефективної реалізації державної інформаційної політики у сфері оборони є прозорість та відкритість органів державної влади й управління. Загальна інформатизація суспільства спонукала появу нових суб'єктів інформаційного процесу – інформаційних служб органів державної влади. Це свідчить про зростання кількості учасників інформаційного процесу, і сфера оборони не є винятком. Вона реагує на існуючі тенденції, створюючи інформаційні служби у своїх підрозділах.

У результаті дослідження виявлено основні чинники, що впливають на державну інформаційну політику України у сфері оборони – зовнішньополітичні, внутрішньополітичні, військово-політичні та військово-інформаційні.

Зовнішньополітичні чинники: в Україні існує взаємозалежність реалізації інформаційної політики від її геополітичного становища, оскільки вона межує з іншими країнами, які мають різні уявлення на її розвиток. Її геополітичне становище безпосередньо впливає на забезпечення інформаційної безпеки, а також не виключає інформаційну експансію з боку більш інформаційно-розвинутих країн.

Внутрішньополітичний чинник: для транзитної держави, де процеси демократизації є здебільшого керованими, на шляху побудови демократичного та відкритого суспільства важливо роз'яснювати державну політику громадськості та співпрацювати з нею. Існує потреба комунікації між владою та суспільством. Такий стан речей зумовлює появу в інформаційному просторі недержавних організацій та засобів реалізації інформаційної політики.

Військово-політичний чинник: Україна згідно з новою редакцією Воєнної Доктрини є позаблоковою державою. У той же час вона обрала шлях європейського розвитку, євроінтеграції, тобто має на меті участь у системі європейської колективної безпеки, яка передбачає участь воєнно-політичних блоках. Отже, державна інформаційна політика виробляється з урахуванням нових напрямів та загроз, які властиві європейським країнам.

Військово-інформаційний чинник: Від інформаційних потоків та інформації, які відбуваються в інформаційному процесі, залежать військово-політичні явища, адже інформація може загострити кризу в будь-якій сфері. Але вдале регулювання інформаційних відносин у політичному процесі за допомогою суб'єктів їх забезпечення дозволить попередити і навіть запобігти багатьом військово-небезпечним ситуаціям.

Окреслено *суб'єкти державної інформаційної політики України у сфері оборони*. Ними є органи державної влади, інститути громадянського суспільства, засоби масової комунікації. Враховуючи специфіку сфери оборони та її підпорядкування, головними суб'єктами, що реалізують державну інформаційну політику в сфері оборони, є органи державної влади. Саме вони формують державну інформаційну політику України за участю інститутів громадянського суспільства та ЗМК.

З'ясовано, що *громадські організації (інститут громадянського суспільства)* є ефективною рушійною силою євроінтеграційного процесу України, вони виконують низку важливих завдань, зокрема: захист соціальних, економічних,

творчих, наукових та інших інтересів громадян; вирішують питання соціального захисту військовослужбовців, проводять інформаційні компанії щодо патріотичного виховання молоді, підвищення іміджу військової служби та європейського розвитку нашої країни.

Зазначено, що ЗМК відіграють роль одного з найвпливовіших суб'єктів державної інформаційної політики, вони не лише здійснюють державну інформаційну політику України в сфері оборони, але й формують можливість сприйняття чи несприйняття особою цієї політики. У підсумку, інформаційна політика значною мірою впливає на вирішення економічних, соціальних, військових та інших завдань, тому що інформаційна складова є невід'ємною частиною сучасного суспільства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Турченко Ю.В. ЗМІ як впливовий чинник реалізації політичного процесу / Ю.В. Турченко // Український науковий журнал. Політичний менеджмент. – П.: “Інтер Графіка”, 2009. – Випуск № 4(37). – С. 115 – 118.

2. Турченко Ю.В. Сутність державної інформаційної політики в умовах демократичного державотворення / Ю.В. Турченко // Держава і право. Збірник наукових праць: Серія: Юридичні та політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. – Випуск № 46. – С. 631-637.

3. Турченко Ю.В. Основні підходи до вивчення інформаційної політики / Ю.В. Турченко // Держава і право. Збірник наукових праць: Серія: Юридичні та політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2010. – Випуск № 48. – С. 671-677.

4. Турченко Ю.В. Збройні Сили України: нелінійна еволюція конституційного органу / Ю.В. Турченко // Український науковий журнал. Політичний менеджмент. – П.: “Інтер Графіка”, 2010. – Випуск №4(43). – С. 140-149.

5. Турченко Ю.В. Реализация информационной политики в вооруженных силах Украины / Ю.В. Турченко // “Современная наука: Актуальные проблемы теории и практики”. Серия – Гуманитарные науки. [ИП Азаренков МГ]. – М.: СоруPrint.su, 2013. – Випуск № 7-8. – С. 30-34.

6. Турченко Ю.В. Політика інформаційної відкритості в збройних силах України / Ю.В. Турченко // Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 22. [Відп. ред. О.В. Бабкіна]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – Випуск 12. – С. 59-66.

7. Турченко Ю.В. Информационная власть как механизм функционирования демократии / Ю.В. Турченко // Коммуникативные стратегии информационного общества: матер. II міжнар. наук.-теор. конф. (м. Санкт-Петербург, 21-23 октября 2009 р.). – Санкт-Петербург.: Издательство политехнического университета, 2009. – С. 251-252.

8. Турченко Ю.В. Политика государства в области информационной безопасности / Ю.В. Турченко // Политическое образование в современном мире: традиции и перспективы: материалы всероссийской научной конференции, 15-17 октября 2009 г., г. Санкт-Петербург. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет, 2009. – С. 145-146.

9. Турченко Ю.В. Збройні Сили України: нелінійна еволюція конституційного органу / Ю.В. Турченко // Актуальні задачі фінансового, психологічного, правового, топогеодезичного, радіотехнічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин ЗСУ: матеріал. міжнар. наук.-практ. конф., 28 квітня 2010 р., м. Київ. – К. : НКК ВІКНУ, 2010. – С. 61.

10. Турченко Ю.В. Військова реформа і національна безпека України / Ю.В. Турченко // Військова освіта та наука: сьогодні та майбутнє : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листопада 2010 р., м. Київ. – К. : НКК ВІКНУ, 2010. – С. 69-70.

11. Турченко Ю.В. Національне військове будівництво у XXI столітті: демократичний контроль над сектором безпеки / Ю.В. Турченко // Військова освіта та наука: сьогодні та майбутнє : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листопада 2010 р., м. Київ. – Київ. : НКК ВІКНУ, 2010. – С. 300.

12. Турченко Ю.В. Контроль громадськості над військовою сферою / Ю.В. Турченко // Основні напрямки формування професійних якостей фахівців виховної роботи в Збройних Силах України»: матеріали V Всеармійського науково-практичного семінару, 22 квітня 2011р., м. Київ: тез.доп. – К. : НКК ВІКНУ, 2011. – С. 30-31.

13. Турченко Ю.В. Зовнішні інформаційні впливи на воєнну реформу в Україні / Ю.В. Турченко // Актуальні задачі фінансового, психологічного, правового, топогеодезичного, радіотехнічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин ЗСУ : матеріали наук.-практ. конф., 28 квітня 2011 р., м. Київ: тез.доп. – К. : НКК ВІКНУ, 2011. – С. 96-97.

14. Турченко Ю.В. Трансформація військової сфери України: реалії нової епохи. / Ю.В. Турченко // Військова освіта і наука:сьогодні та майбутнє: VII Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 листопада 2011 р., м. Київ: тез.доп., [за заг. ред. В.В. Балабіна]. – К. : НКК ВІКНУ, 2011. – С. 279-280.

15. Турченко Ю.В. Інформація як засіб досягнення цілей воєнної політики держави / Ю.В. Турченко // Основні напрямки формування професійних якостей фахівців виховної роботи в Збройних Силах України: матеріали VI Всеармійського науково-практичного семінару, 20 квітня 2012 р., м. Київ: тез.доп., – К. : НКК ВІКНУ, 2012. – С. 63.

16. Турченко Ю.В. Імідж Збройних сил як умова і фактор безпеки незалежної України / Ю.В. Турченко // Сучасні проблеми розбудови Збройних Сил України : матеріали наук.-практ. конф., 27 квітня 2012 р., м. Київ: тез.доп. – К. : НКК ВІКНУ, 2012. – С. 54.

17. Турченко Ю.В. Демократизація Збройних Сил України як вимога сучасності / Ю.В. Турченко // Особистість, суспільство, держава: розуміння свободи і відповідальності: матеріали XII наук.-практ. конф.,17 травня 2012 р., м. Київ: тез.доп. – К. : ВНЗ «Національна академія управління», 2012. – С. 216-217.

18. Турченко Ю.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти здійснення / Ю.В. Турченко // Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє : VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 23 листопада 2012 р., м. Київ: тези доп., [за заг. ред. В.В Балабіна] / (– К. : НКК ВІКНУ, 2012. – С. 246.

19. Турченко Ю.В. Информационное обеспечение деятельности органов военного и государственного управления // Ю.В. Турченко / Коммуникативные стратегии информационного общества: труды V Международной науч.-теоретической конференции, 14-16 ноября 2012 р., г. Санкт-Петербург. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский политехнический университет, 2012. – С. 229-230.

20. Турченко Ю.В. ЗМІ як суб'єкт інформаційної політики у ЗСУ / Ю.В. Турченко // Сучасні проблеми розбудови Збройних Сил України : тези доповідей Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів, 26 квітня 2013 р., м. Київ: тез. доп. – К. : НКК ВІКНУ, 2013. – С. 150.

АНОТАЦІЯ

Турченко Ю.В. Реалізація державної інформаційної політики України у сфері оборони. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України, – Київ, 2013.

Дисертація присвячена дослідженню інституціоналізації державної інформаційної політики у сфері оборони. У роботі проаналізовано специфіку державної інформаційної політики в демократичній державі саме при її проведенні у сфері оборони.

Визначено понятійно-категоріальний апарат дослідження, запропоноване авторське визначення поняття “державна інформаційна політика у сфері оборони”, визначені державні та недержавні суб'єкти реалізації державної інформаційної політики у сфері оборони. На підставі аналізу практичної взаємодії суб'єктів державної інформаційної політики були сформульовані висновки про необхідність участі недержавної складової в реалізації державної інформаційної політики. Проаналізовано перспективи інституціоналізації державної інформаційної політики у сфері оборони, охарактеризовано необхідність впровадження політики відкритості як умови побудови демократичного суспільства.

Ключові слова: державна інформаційна політика, суспільно-політична взаємодія, політичні практики, суб'єкти державної інформаційної політики, сфера оборони, збройні сили, інформаційна відкритість.

АННОТАЦИЯ

Турченко Ю.В. Реализация государственной информационной политики Украины в сфере обороны. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 – политические институты и процессы. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, МОН Украины, – Киев, 2013.

Диссертация посвящена исследованию институционализации государственной информационной политики в области обороны. В работе показана специфика государственной информационной политики в демократическом государстве именно при ее проведении в сфере обороны. Поскольку при ее проведении государство привлекает негосударственные структуры: общественные организации, средства массовой коммуникации, политические партии, это дает основания считать ее информационной политикой открытости.

Определены понятийно-категориальный аппарат исследования, предложено авторское определение понятия “государственная информационная политика в сфере обороны”, определены государственные и негосударственные субъекты реализации государственной информационной политики в области обороны. На основании практического взаимодействия субъектов государственной информационной политики были сформулированы выводы о важности негосударственной составляющей в реализации государственной информационной политики. Выявлены и проанализированы перспективы институционализации государственной информационной политики в области обороны, охарактеризованы необходимость внедрения политики информационной открытости в сфере обороны, как условие построения демократического общества.

Определены функции государственной информационной политики Украины в сфере обороны. Одной из новых функций является реализация информационной открытости государственных структур, поскольку открытость власти является предпосылкой информационного обеспечения демократического развития общества, государства и его Вооруженных Сил.

Обосновано, что информационная сфера все больше становится системообразующим фактором жизни общества, а негосударственные субъекты информационной политики активно влияют на политическую, военную, экономическую, социальную и другие сферы деятельности общества. При этом все большее количество органов власти, политических институтов отображены в информационном пространстве.

В работе отмечается, что в современной Украине, все сильнее наблюдается конкуренция между субъектами социально-политических отношений в информационном пространстве. Происходит взаимодействие между государственными и негосударственными субъектами социально-политических отношений, результатом чего становится конкуренция между государственными и негосударственными субъектами, что отображается в информационном пространстве через деятельность субъектов информационной политики (СМК, институты гражданского общества). В свою очередь возрастает значение политической роли СМК и гражданского сектора в реализации государственной

информационной политики в области обороны. Последние события (саммит в Вильнюсе, ноябрь 2013), свидетельствуют о необходимости формирования институтов гражданского общества и внедрение четких механизмов реализации государственной информационной политики, целью которой является регулирование информационных потоков в политическом пространстве современной Украины.

Определено, что развитие института связей с общественностью предполагает постоянно действующий комплекс мероприятий по взаимодействию между гражданским обществом и сферой обороны в интересах снижения уровня конфликтности между ними; организация гражданского контроля, учет мнений различных социальных групп при принятии военно-политических решений. Все это позволяет повысить уровень доверия между военной организацией и общественностью, снизить политический риск военной деятельности, так как к ней будет привлечена общественность.

Таким образом, государственная информационная политика Украины в области обороны направлена на создание условий для оптимального решения задач, связанных с регулированием военно-информационных отношений, таким образом возникает насущная необходимость в выявлении движущих причин, влияющих на ее функционирование. Определено, что на реализацию государственной информационной политики в области обороны влияет большое количество факторов (внешнеполитических, внутривнутриполитических, военно-политических и военно-информационных), которые обуславливают направление деятельности органов государственной власти и военного управления в реализации государственной информационной политики Украины в сфере обороны. Усиление внешних факторов влияния на оборонную сферу в условиях перехода к информационному обществу требует научного познания процессов развития международных и внутренних отношений, а также военно-политической ситуации в стране. В соотношении с выявленными факторами в диссертационном исследовании были предложены направления оптимизации деятельности органов государственной власти и военного управления Украины в осуществляемой информационной политике.

Ключевые слова: государственная информационная политика, общественно-политическое взаимодействие, политические практики, субъекты государственной информационной политики, сфера обороны, вооруженные силы, информационная открытость.

SUMMARY

Turchenko Y.V. Implementation of the state information policy of Ukraine in the defence domain. – Manuscript.

Thesis for the candidate degree in Political Sciences, Specialty 23.00.02 – Political Institutions and Processes. – Taras Shevchenko National University of Kyiv, MES of Ukraine, Kyiv, 2013.

The thesis is devoted to the research of institutionalization of the state information policy in the defence domain. The author shows the specific character of the state information policy in a democratic state while being implemented in the defence domain.

Concepts and categories of the study were defined, the author's definition of the term "state information policy in the defence domain" was proposed, state and non-state actors in the implementation of the state information policy in the defence domain were determined. Conclusions on the importance of non-state component in the state policy implementation were formulated based on the practical interaction of state information policy actors. Prospects for the institutionalization of the state information policy in the defence domain were identified and analyzed, the necessity to introduce a policy of openness in the defence domain as a condition for the democratic society development was defined.

Keywords: state information policy, socio-political interaction, political practice, state information policy actors, defence domain, armed forces, information openness.